

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

Anexă la Ordinul MEC
nr. 631 din 31.05.2023

GAGAUZ DİLİ HEM LİTERATURA
PREDMETİNDÄ
METODİKA TEKLİFLERİ
(2023-2024-üncü ÜRENMÄK YILI)

Chișinău, 2023

“GAGAUZ DİLİ HEM LİTERATURA” PREDMETİNDÄ

METODİKA TEKLİFLERİ

(2023-2024-üncü ÜÜRENMAK YILI)

I. ÖNSÖZ

2023/2024-üncü üürenmök yılında başlankı, gimnaziya hem lişey klaslarında predmet “Gagauz dili hem literatura” integrir üüreniler (2018-2019-uncu yılın Kurikulumuna görä).

„Gagauz dili hem literatura” predmeti gerçekteştirilecek üç uurda: dil, literatura, sözleşmök, angılarını üüredici uygun baalayabilir uroon etaplarında.

Büünkü gündä üüretmök proşesinde ana dilini üürenmök çok daavalar tamannêr. En önemni daava – komunikativ kompetenşiyasının oluşturmaşı. Bu işlän barabar diişiler üüredicinin metodika sisteması da, neredä üürenici olêr aktiv subyekt üüretmök proşesinde.

Moldova Respublikanın Üretim Kanuna görä, nr. 152/2014, komunikativ funktşiyası en önemnidir kompetenşiya gagauz dilindä, ani belli eder üretim proşesinin başarlmasını, ki Ana dili üüreniciyi bilgi-terbietmök tarafından ilerleder, hazırlêr onu insan arasında yaşamaa, biri-birinnän annaşmaa, demek ki oluştürêr onikinci klası başaran üürenicinin süretini.

Gelän 2023-2024-üncü üüretmök yılda hesaba alacez epidemiya situaşiyasını, da läüzim dikkatı çekmää diişilmeklerä ilişkilerdä, paalılıklarda, instrumentlerdä, üretim platformalarında: onuştan isteniler distanşion üüretmesindä başarılı praktikaları ilerletmää, didaktika uurunda intra-, inter- hem transdişiplinar yaklaşımınarını yaraştırıp kullanmaa.

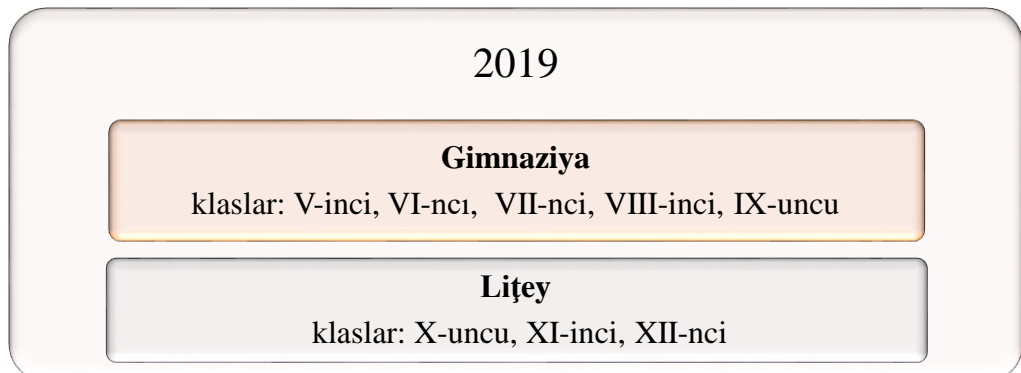
Metodika tekliflerin gerçekteşirmesi üretim proşesinde mutlaka üüredicilerin yardımınan geçecek, angıları 2023-2024-üncü üürenmök yılında çalışaceklar gagauz dili hem literatura predmetinä üüretmää başlankı, gimnaziya hem lişey klaslarında.

1.1. Teklif edilän kurikulumdan notalamak kurikulumuna

Teklif edilän kurikulum gagauz dili hem literatura için Halklararası üretim programasının ayrılmaz bir payıdır hem annamakların, proşeslerin, produktların hem neetlerin sistemasıdır, ani dişiplinanın funktşiallınını hem ilerlemesini orta hem lişey okul üretimine yardım eder, göstererek psihoşentrik hem soşioşentrik yaklaşımların sinhronizaşiyasının önemni rolunu, üretim neetlerin önemniini hem üüretmök-notalamak çalışmasının efektif integraşiyasını didaktika yaklaşımda.

Dokumentlär yardım edirlär devlet üretim politikasında gerçekteşirmesinin taa dolu, taa geniş diişilmesini proşestä geçirmää, uydurarak dişiplinalı sınışların sistemasının logikalı ilerlemesini, hesaba alarak üürenicilerin aktual meraklanmaklarını hem istediklerini.

2023-2024-üncü üürenmök yılda üüretmök/üürenmök proşesi gagauz dili hem literatura predmetindä temellenecek Devlet üürenmök planına görä, resim 1(shema).

1.2. Normativ bazası

2023/2024-üncü öğrenmek yılında başlangıç, gimnaziya hem lişey klaslarında üretim projesi geçecek aşadaki normativ dokumentlerinä görä:

- 📄 Üretim Kodeksi (Codul educației al Republicii Moldova în Republica Moldova) https://lege.md/act/codul_educatiei
- 📄 2023/2024-üncü öğrenmek yılı için başlangıç, gimnaziya hem lişeylär için temel (bazis) öğrenmek plannarı (Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, anul de studii 2023-2024, MEC № 200 din 28.02.2023 https://mecc.gov.md/sites/default/files/3.1.plan_cadru_2023-2024_rus_final_02.05.2023_modif_la_teze_si_anexa_17.05_publicat_0.pdf
- 📄 Curriculum național. Învățământul primar. Gagauz dili hem literatura okumakları. Gagauz halkın istoriyası, kulturası hem adetleri. (A. Stoletneäya, E. Kılçık, M. Jekova), Chișinău: MECC, 2018 https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_gagauza_site.pdf
- 📄 Kantarlamak strategiyaları (KOD 1-4 kl., Chișinău, 2019, MECC №1468 din 13.11.2019) https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_18.12.2019_rus_site.pdf.
- 📄 “Gagauz dili hem literatura” IV-üncü klaslarda testlemek için Programa, Chișinău, 2021y. <https://ance.gov.md/clasa-sesiunea-examen/clasa-4>.
- 📄 Curriculum national. Gagauz dili hem literatura, Clasele V-IX, Curriculum disciplinar, Ghid de implementare (Anna Stoletneaia, Oxana Constantinova, Lidia İusumbeli, Anna Sucman), Chișinău, 2020 https://mecc.gov.md/sites/default/files/limba_si_lit_gagauza_gimnaziu.pdf
- 📄 Curriculum national. Gagauz dili hem literatura, Clasele X-XII (Anna Stoletneaia, Oxana Constantinova, Lidia İusumbeli, Anna Sucman), Chișinău, 2020y https://mecc.gov.md/sites/default/files/limba_si_lit_gagauza_liceu.pdf
- 📄 “Gagauz dili hem literatura” bakalavra için ekzamenin programasını, Chișinău, 2021 https://ance.gov.md/sites/default/files/programa_bac_limba_si_literatura_gagauza.pdf
- 📄 Gagauz dilinin hem literaturasının efektif üretmesi için standartlar (Başlangıç klaslar, gimnaziya hem lişey etaplarında); Стандарты эффективности обучения, МП РМ, Кишинэу, 2012 https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_2012_rusa_1.pdf
- 📄 Kantarlamak referențiyaylının üretim basamaklarına görä çözdürülmesi (açıklanması) (Referențialul de evaluare a competențelor specifice formate elevilor, Chișinău, 2014) <https://mecc.gov.md/sites/default/files/referentialul.pdf>
- 📄 Regulamentul privind evaluarea și notarea rezultatelor învățării, promovarea și absolvirea în învățământul primar și secundar Ordinul MECC № 70 от 30.01.2020 г. https://mecc.gov.md/sites/default/files/regulamentul_privind_evaluarea_si_notarea_rezultate_lor_invatarii_promovarea_si_absolvirea_in_invatamantul_primar_si_secundar.pdf
- 📄 Cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind managementul temelor pentru acasă în învățământul primar, gimnazial și liceal Ordinul MECC № 1249 от 28.08.2018 г.) <https://guogagauzii.md/normativnye-dokumenty/normativnye-dokumenty-moki>
- 📄 *INSTRUKȚIYA klasın dergisini kullanması* Ordinul MEC nr. 382 din 18.04.2023 Cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind completarea catalogului școlar in anul de studii 2023-2024 https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_382_din_18.04.2023_instr_completare_catalog_scolar_plasat_pe_site_si_expediat_mod_didactica_2023-2024_18.04.2023_final.pdf

1.3. Araştırmaların hem eklentilerin temaları

Dolay metodika toplantılarının iş plannaması

- ✍ 2023-2024-üncü öğrenmek yılında işin analizi;
- ✍ metodika toplantılarının 2023-2024 –üncü öğrenmek yılına işin plannaması.

Teklif ediler 2023-2024-üncü öğrenmek yılında gagauz dili hem literatüra üüredicilerin 4 metodika toplantılarını geçirmää. Üüredicilik ustalını iileştirmek hem başka metodika toplantılarını kurmak için şkola işini düzmää, plannamasında deyni pedagogika kadroların isteyişleri, soruşları hem üüredicilerin becermekleri hesaba alınacak. Metodika teklifleri gagauz dilinin hem literatüranın öğrenmesindä predmetin kompetenşiyalarına baalı.

Özel dikkatlık lääzım genç üüredicilerin çalışmasına vermää. Genç üüredicinin şkola zaameti lääzım doorudulu olsun işlemää, çekederäk üüredicinin zanaatına adaptatıyasından, ustacılı geliştirmää deyni havezi uyandırmaya.

Gagauz dili hem literatüra üüredicilerin toplantılarında teklif ediler:

- ☐ Kurikulumun gerçeklemek/uygulamak yolları.
 - ✎ *Gagauz dili hem literatüra uroklarında tekstlän işlemäk.*
 - ✎ *Üürenicilerin komunikativ kompetenşiyanın oluştürması gagauz dili hem literatüra uroklarında.*
 - ✎ *Gagauz dili hem literatüra uroklarında bilgi-sözleşmek/komunikativ tehnologiyaların oluştürılması.*
 - ✎ *Standartların gerçekleştirilmesindä modern üüretim tehnologiyaların yardımı.*
 - ✎ *Gagauz dili hem literatüra uroklarında funşional yazısının oluştürması (ofişial-izmetçilik hem publişistika stilleri).*
- ☐ Gagauz dili hem literatüra uroklarında kantarlamak-notalamak strategiyası kurikulumun gerçeklemesindä.
 - ✎ *Zamandaş kantarlamak-notalamak metodları hem onnarın gerçeklemesi üüretmek-üürenmek proşesindä».*
 - ✎ *Test hazırlamak metodologiyası. Lişey klaslarında test kurmakta önemni etaplar.*
 - ✎ *Üüretmek-üürenmek proşesindä kompetenşiyaların sistemasını kantarlamak-notalamak için didaktika materialları.*
 - ✎ *Refleksiyä sınışı „Portfolio”.*
- ☐ “Gagauz dili hem literatüra” predmetin uroklarında üürenicilerin bilgi çalışmasının aktivleştürmesi.
 - ✎ *Gagauz dili hem literatüra uroklarında proekt kurması.*
 - ✎ *Gagauz dili hem literatüra uroklarında aaraştürmalü üüretmek metodu.*
 - ✎ *Gagauz dili hem literatüra uroklarında üürenicilerin yaratıcılık uurunu genişletmek. Vergili üürenicilerin ilerlemesi yaratıcılık uurunda.*

Gagauz dili hem literatüra üüredicilerin metodika toplantıların çalışmaları yukarda verilän temalara temeleneceklär.

II. KALENDAR PLANNAMASI

Kurikulum düzöldü Moldova üüretim kanunnarın uurunda, naşional hem uluslararası politikanın üüretim programaların normativ dokumentlerin temelindä (Üüretim strategiyaları “Üüretim 2020” (2014y.), TEMEL KURİKULUM, Üüretim Kodeksı – 2014 y., Genel üüretim için kompetenşiyaların sisteması – 2018 y., Dillär için Evropanın genel bakışları, 2018 y.

Kurikulum eni içindekiliinä hem düzülmesinä görä normativ bir dokumenttir, angısında efektif metodikalardan material verildi hem da sayêrız, ki o üüredicilerä kolaylık verecek, yaratıcılık uurunda çalışmaa deyni.

2.1. Kalendar plannamasını kurmaa deyni teklif

I-inci etap. Teklif edilän kurikulumun analizi

- Geçän üüretmäk yılın uzun zamana kalendar proektin analizi (2022-2023);
- Konkret becermeklerin belletmesi, angıları tamannanmadılar osa ilerledilmedilär;
- Kurikulumun içindeliin belletmesi, angısı var nicä kabledilsin osa geçirilsin gelän üüretmäk yıla;
- Olabilir risk situatıyaların bulması.

II-nci etap. Üürenilän üüretmäk programının analizi

- İlkinki kantarlamanın işlettirmesi /yazılı, aazdan, praktik sınışların kantarlamasına görä hem başka, ki üüretmäk başarılarını kontrol etmää deyni;
- Kantarlamak instrumentlerin administrat etmesi;
- Kantarlamak sonuçların analizi hem karışmak bölümlerin belletmesi;
- Öndeki üüretmäk yılın becermeklerin kazanılma uurun notalaması.

III- üncü etap. Plannanmış kurikulumun gerçekleştirilmesi.

- Üüretmäk meropriyatıyaların seçmesi, angıları yardım edeceklär kurikulumun içindeliini doorutmaa/ enidän düzmää/ konsolidaııyayı geçirmää;
- Üüretmäk meropriyatıyaların seçmesi onlayn baalaşmayı hem eni tehnologiyalara kolaylatmaa deyni;
- Üüretmäk meropriyatıyaların seçmesi, angıları üüsek uuruu yufkalı aylelerdän üürenicilerä kolaylaştıraceklar çalışmayı .

IV-üncü etap. Notalamak kurikulumun analizi

- Notanın tipinin /formasının geliştirmesi lääzımnı hem faydalı kantarlamak yaklaşımında;
- Ki neetleri tamannamaa deyni lääzımnı metodların hem kantarlamak instrumentlerin belletmesi;
- Sonuçların kontrol etmesi hem analizi;
- İleştirmäk için doorultmaa yazdırmaları.

Üürenmäk planı

2023/2024-üncü üürenmäk yılı için başlankı, gimnaziya hem liıeylär için temel (bazis) üürenmäk plannarını Üüretmäk Bakannı kaaviletti (MEC № 200 din 28.02.2023).

Üürenmäk plannarı

[https://mecc.gov.md/sites/default/files/ 3.1. plan cadru 2023-2024 rus final 02.05.2023 modif la teze si anexa 17.05. publicat 0.pdf](https://mecc.gov.md/sites/default/files/3.1.plan.cadru.2023-2024.rus.final.02.05.2023.modif.la.teze.si.anexa.17.05.publicat.0.pdf)

Bu plannarda (p.2.4. hem p.2.9) “Gagauz dili hem literatura” predmetin üüretmesinä (gagauz milletli üürenicilerä deyni) bu kadar saat veriler (Tablıta1).

“Gagauz dili hem literatura” predmetin üüretmesi geçer Kurikuluma görä (2018- 2019y).

Predmetin administratıya etmesi

Tablıta1

Predmet	Üüretmäk-üürenmäk proşesindä kullanmak	Klas	Saatların sayısı haftada	Saatların sayısı bütün yılda
“Gagauz dili hem literatura”	Dil hem sözleşmäk	I-IV	3	99
		V	3	102
		VI	3	102
		VII	3	102
		VIII	3	102

Programaya görä mutlak üürenilän.	IX	3	99
	X real/gum	3/4	102/136
	IX real/gum	3/4	102/136
	XII real/gum	3/4	99/133

*Saatların sayısı olabilir diişilsin üüretmäk yılın kalendar datalarına görä.

Tekliflär, ani geçmiş üürenmäk yılı için (2022-2023-üncü y.) metodologiyası verildi, haliz var nicä kullanılsınnar:

- ☞ **Başlankı klaslarda** (I-IV kl.) “Gagauz dili hem literatura”, “Gagauz halkın istoriyası, kulturası hem adetleri” predmetlerin üüretmesi geçer (2018y) kurikulumuna görä (A. Stoletneäya, E. Kılçık, M. Jekova), Kişinäu, 2018y. hem üüretmäk-metodika kompleksinä görä.

Kurikulum (Başlankı klaslar)

- ☞ I-IX-uncu klaslarına deyni üürenmäk plannarında var predmet „Gagauz halkın istoriyası, kulturası hem adetleri”. Üürenmäk plannarına görä predmetin üürenmesine 1 saat haftada veriler. *Teklif ederiz hesaba almaa metodika tekliflerini 2022-2023-üncü yıldan.*

Metodika teklifleri 2022-2023-üncü yıldan

- ☞ 2023-2024-üncü üürenmäk yılında “Gagauz dili hem literatura” predmetin üüretmesi geçecek 2019-uncu yılın kurikulumuna görä.

Kurikulum (gimnaziya)

Kurikulum (lişey)

- ☞ Didaktika proekt dokumentleri kişiselleştirerlär gagauz dili hem literatura dişiplinanın üürenmäk planını hem üüredicilerin yardımınan işlettirili zamandaş normativ dokumentlerinnän;
- ☞ Üüretmäk-üürenmäk-kantarlamak çalışması gerçekleştirilenecek temelleneräk uzun zamanın plannamasına, üüretmäk dişiplinalara yada hergünkü didaktika plannamasına;
- ☞ Kısa zamana üürenmäk planı mutlaka läüzım genç speşialistlerä hem didaktika kategoriyasız üüredicilerä hem başka didaktika işçilerä;
- ☞ Herbir üüredicinin var hakı işlettirmää uzun zamana kalendar plannamasını etaplara görä, herbir semestraya.

2.2. Materialn annamasının uurun notalaması 2022-2023 üürenmäk-üüretmäk yılın sonunda, ki eni üürenmäk-üüretmäk yılda uzun zamanın plannamasını tamamnamaa deyni.

Gagauz dili hem literatura millet üürenmäk-üüretmäk programası kuruldu otakım, ki üüredicilär var nicä serbest çeketsinnär üürenmäk/üüretmäk yılı herbir klasta üürenicilerin türlü

konkret sınaşmaklarınnan hem istediklerinnän. Konkret kompetenşiyalar temellenerlär genel kompetenşiyalardan, adım-adım oluřturulêrlar, da bu yılın eni sınaşmakları ilerledilerlär hem derinnerelär geřän yılların sınaşmaklarını.

Ki gagauz dilindä hem literaturada üürenmäk- üüretmäk proşesin kalitesini üüseltmää deyni, 2023-2024-üncü üürenmäk yılın çeketmesindä üüredicilär yapaceklar üüretmenin derin analizini da belli edeceklär o üürenmäk programaların içindeliini, angılarına lääzım korekşiya/rezümê/ tutturmak/enidän geřmää.

2.3. Geřän üürenmäk yılında sınaşmakları kabletmäk uurun notalaması.

Didaktika yaklaşımın efektiflii temellener üürenmäk planın aktual hem dooru diagnostikasına, angısı *ilkinki* kantarlamakta üürenicilerin kompetenşiyalarını gösterer. İlkinki kantarlamasının sonuçlarını üüredici üürenicilärlän barabar açıklêêr, yannışlıkları hesaba alêrlar.

İlkinki kantarlamaya cümnä istedikleri:

- ✍ İlkinki kantarlamak testindä lääzım olsunnar türlü itemnär, angıların yardımınnan geřän yılın sonunda konkret sınışlarını kantarlayacez;
- ✍ Kantarlamak temellenecek bütün üürenmäk programasına görä, angısını üürenicilär geřän klaslarda üürendilär. Üürenicilerin ilkinki kantarlaması mutlaka lääzım geçirilsin (II-XII) klaslarda. Hepsi klaslarda o lääzım geçirilsin ilkinki 2-3-ncü uroklardan sora (hesaba alarak saatların sayısını bir haftada, disiplinada hem herbir klasta).
- ✍ Çıkışlarda üüredici kendibaşına lääzım belli etsin materialın tekrarlamasına/ enidän kurmasına deyni zamanın sınırlarını, angılarında üürenicinin istedikleri hesaba alınacak, ki mutalaka doorutmaa belliedili üürenicilerin yannışlıklarını üürenmäk- üüretmäk prořesindä yaraştırdıynan geřän üürenmäk yılınnan. Teklif etmää üürenicilerä tekrarlamak/ enidän kurmak prořesindä kendi becermeklerini hem bilgilerini derindän kontrol etsinnär, ama üüredicilär notalayaceklar onnarın sınışlarını notasız.
- ✍ İlkinki kantarlamının sonuçları yardım edeceklär kurmaa didaktika yaklaşımın eni materialı üürenmää deyni. Butakım, üüredicilär kimi temaları kombinir edeceklär, ki açıklanılsın üürenilmiş saatların sayısı temel planına görä.

2.4. Eni ednmäk olusturmasında tekliflär

“Gagauz dili hem literaturada” predmetin üürenmesindä üüredicinin misiyası buydur, ki üüreniciyi tutturmaa hem motivaşiyasını üüseltmää. Onun için urokların klasta geçirilmesi lääzım haliz olsun, angısı üüretmenin kontekstinä hem ortalına baalı olacek. Hep bu zamanda üüredici lääzım versin osoy havez, ani bütün yaşamanın uzunnuunda uřak üürensın.

Doorutmak-korekşiya yapmak meropriyatıyaları

Diil eterli bilgilär gagauz dili hem literaturada predmetindä temellenerlär ona, ani okul programının materialı yufka verili yada onlayn- üüretmesinin geçirilmesindä, angıları şartları taa operativ, hızlı hem biri-biri ardına işlemneri kurêrlar, ki üürenmäk- üüretmäk proşesini taa effektiv yapmaa. Korekřiya meropriyatıyalarını lääzım geçirmää onun için, ki üürenilän materialı üürenmäk planına yaklaştırmaa. Taa yardımcı üüretmesi kullanılêr, ačan üüredici yardım eder yufka üüreniciyä geřçekleřtirmää zor materialı, üüseltmää becermeklerini, ani üüretim programının payınnan baalı, yada şindiki üürenmäk problemalarını esiltmää. Üüretmäk korekşiyanın neeti ydi o, ani tutturmaa o üürenicileri, angıları üürenmektä kendi akrannarından pek geeri kalêrlar. Çıkışları, ani üüretim birimnerindä ilkinki yada sonunku kantarlamakta yapıldı, kullanılêrlar korekşiya düzmää üürenmäk iřlemindä. Korekşiyayı geçireriz türlü didaktika metodların yardımınnan, kullanarak küçük grupaları hem kompyuter üüretmesini.

Dikkat! Üüretmäk materialın tekrarlamak/bütünneřtirmäk periodunda notalar klas jurnalına koyulmêêr.

Üretmek projesinin kurulması bu öğrencilerle her bir üreticiye zor daava, çünkü bu öğrencilere individual yaklaşım lazım olsun. Osoy öğrencilere üretmek predmetinde individual öğrenmek planı kurulur.

Özel üretim istediklerinin öğrencilere individual üretmek – öğrenmek projesinin kurulmasında metodika teklifleri

(Reperle metodologic privind organizarea procesului educațional individualizat pentru elevi cu cerințe educaționale speciale

https://mecc.gov.md/sites/default/files/26_repere_sap_indiv._proces._educat._2021-2022_final.pdf)

Üretmek- öğrenmek projesinde teknolojilerin integrasyonuna göre teklifler

Üretim yaklaşımında öğrenmek kiyadı hem didaktika materialları öğrenmek instrumentleri olacak, angılarına var nicä tıfralı informațion resurslarını eklemää. Üredici, angısı butürlü üretmek modelini kullanır, lazım bu resursların geniş toplumu olsun. O var nicä ayırsın hem teklif etsin osoy informațion resurslarını, angıları öğrencinin kişiliine taa ii uyular. Öğrenciler de kendilerine öğrenecek. Bundan kaarä, üretmek projesinin zor etaplarında öğrenci kendilerine var nicä danışsın üreticiye, ki zorlukları ensemää.

Elektron resursları:

Tıfralı kiyatlar:

- Tıfralı kiyatlar, tıfralı üretimde
<http://ctice.gov.md/resurse/educatia-digitala/>
- Üretmek kiyatlar PDF formasında <http://ctice.gov.md/manuale-scolare/>

Tıfralı bibliotekalar:

- [Moldavica - Biblioteca Nationala Digitala a Moldovei](http://www.moldavica.bnrm.md/) <http://www.moldavica.bnrm.md/>
- IŞE virtual biblioteka <http://ise.md/biblioteca-virtuala/>
- Milli biblioteka <http://bnrm.md/web/>
- Prodidaktika bibliotekası <http://prodidactica.md/biblioteca-pro-didactica-on-line/>
- Açık millii hem halk arası üretim resursları: <http://red.prodidactica.md/resurse-red/red-nationale/>, <http://red.prodidactica.md/resurse-red/red-internationale/>
- Didaktika Pro jurnalı ... <http://www.prodidactica.md/revista/>
- İnformatikanın elektron bibliotekası <http://biblioteka.net.ru>
- [Biblioteca Digitala Globala](https://www.wdl.org/en/) <https://www.wdl.org/en/>
- [Departamentul Informațional Biblioteconomic](http://library.ulim.md/bibliotec-virtuale/) <http://library.ulim.md/bibliotec-virtuale/>
- Moldova Respublikanın Milli bibliotekası <http://www.bnrm.md/index.php/resurse-informationale/baze-de-date>

İnteraktiv üretmesinde deyni materiallar (multimediya):

- Resurslar. Geleceä zamanın klası. <https://www.clasaviitorului.md/categorie/resurse/>
- Milli bibliotekanın «kartaların hem incä zanaatın kolektiyasının» bölümü <https://arteplasticeharti.wordpress.com/>
- AUDIOVIDEOTECA Milli bibliotekanın bölümü <https://audiovideoteca.wordpress.com/>

Distanțion baalaşmasının temelinde uroo deyni önderici ştenariyalari teklif ederiz hesaba almaa metodika tekliflerini 2021-2022-nci yıldan.

Metodika teklifleri 2021-2022-nci yıldan.

Başka informațiyayı, üretmek yardımcı kiyatlarını, resursları (üretmek kiyatları,

tıfralı üüretimi h.b.) hem ideyalar, ki onlayn- urokları düzenlemää klasta var nicä bulmaa bu adrestä:

- <http://ctice.gov.md/manuale-scolare/#>
- <http://www.loveforlife.ch/clasaVirtuala.php#clasaVirtuala>
- Gagauz literatura kartası <https://glk.md/ru/index.php>

III. KANTARLAMAK HEM ÜÜRETMENİN SONUÇLARI

Kantarlamak sayılêr en önemni komponent üüretim proşesindä, angısının yardımınnan üürenicilerin bilgilik uuru gösteriler hem angısı yardım eder üüredicilerä efektif üüretmeyi düzmää.

Normativ dokumentlerinä görä gagauz dili hem literatura predmetindä kantarlamanın çeşitleri kullanaceklar:

↪ **İlkinki kantarlamak** - prognoslu/öncä/ diagnostika kantarlamak (İK).

↪ **Formativ kantarlaması**- durmamayca kantarlamak (FK).

↪ **Sumativ/toplam kantarlaması** – son kantarlamak (SK)

Okul sonuçların notalaması Bakannın İzininä görä MECC № 70 30.01.2020y. gerçekleştiriller.

3.1. Başlankı klaslarda kantarlamak hem üüretmenin sonuçlarını teklif ederiz hesaba almaa metodika tekliflerindän (2022-2023-üncü yıl).

Metodika teklifleri 2022-2023-üncü yıldan

3.2. V-XII klaslarda üürenicilär notaları butakım kazanaceklar:

- ! Sumativ/toplam kantarlamasında (modullerä görä), sade 5-ci klaslarda, sentäbri-oktäbri aylarında üürenicilär kantarlanacak notasız (nota koyulmayacak).
- ! **Formativ kantarlamasında** (durmamayca kantarlamak) nota koyulacak aazdan zor cuvap için hem/yada yazılı iş için (en az 1-2 iş herbir üüretmenin birimneri için);
- ! Semestranın sonunda üürenicinin varsaydı Potfoliosu, ozaman o **kantarlanacak (2 sıra yılda)**;
- ! Okul sonucu (produktü) evdä yapılsa individual tefterindä (üüretmenin birimneri için 1 nota koyulacak);
- ! Üüretim proektlerin gerçeklemesi için/hazırlamak için (1-2 sıra yılda).

3.3. Üürenicilerä nota koyması

Urokta nota koyulmayacaktır, eer cuvaplar diil dolu, epizodik uurunda, onnar (cuvaplar) olmêêrlar temel notalamak için, onnarın rolu doorutmaa üüreniciyi ii başarılar.

Onemni! Üürenicilerin notaların sayısı semestr uzunnuunda, lääzım en az saatların sayısına görä olsun, ani verilmiş Üürenmâk planında, ama ikidän az diil. Koyarkan notaları üüredicilär lääzım konfidensial printipini saysınnar, korusunnar.

Bir kerä bilä nota koyulmêêr:

- ! Urokta üürenicinin davranışı için/kendini götürmâk için;
- ! Evdeki işini yapmadı/tamamnayamadı;
- ! Urokta üürenicidä üürenmâk kiyadı, yazalı, sözlüü hem tefteri yoksaydı/olmasıydı;
- ! Üürenici yoksaydı urokta yada sumativ kantarlamasında nota koyulmêêr.

3.4. V-ci klaslarda adaptatıya periodu

Önemni! Bakannın İzininä görâ MECC № 70 30.01.2020y. (p.45-46 s.5), notalamak sistemasının adaptaşıya proşesini kolaylaştırmaa deyni **V-ci klaslarda, sentäbri-oktäbri aylarında:**

- kantarlamak-notalamak eniyçä geçirilecek- kriterial kantarlamak-notalamak formasında, nezaman üüretim hem kantarlamak-notalamak düzüler kriteriyaların hem deskriptorların yardımınnan;
- Uşakların üürenmäk uuraşımı hem da şkola sonuçları **kantarlanacak notasız (nota koyulmayacak)**, kullanılacak kriteriyalar kantarlanması, deskriptorlar hem da başarı kaliteleri.
- Üüredicilär läüzüm annatsinnar hem da açıklasinnar üürenicilerä ne o nota hem da ne o deskriptor (kaliteli kantarlamak-notalamak) onnarın annamasını, faydasını. Bu hazırlayacak üürenicileri taa kolay kantarlamakta nota formasına geçmää;
- Üüredicilär anaları-bobaları haberleerläer eni notalamak sistemasının speşifikası için hem da onnarın pay almasının önemniini bu geçiş etapında açıklêrlar;

Noyabri-dekabri aylarında:

- **Çizeriz, ki 5-inci klasta, I-ci semestrada teklif ederiz notaları “1”-än - “4”-dän sumativ notalar için koymamaa, hep o zorlamak uurunda testlemeyi tekrar geçirmää;**
- **Beşinci klasta son kontrol işindä kabledilmiş “1”-dän “4”-dän, notalar şkola dergisiniñ koyulmayacak.** Üüredici enidän kurêr bir plan, sora da 1-2 haftanın çerçevisinde hazırlêr eni bir test, angısı läüzüm olsun diil taa zor. Hem da üürenici, angısı yoktu urokta, son notalamak testi yazarkan, başka, belli edili bir datada, testi yazabilecek.

İlkinki - ikinci haftanın sırasında 5-ci klaslarda evdeki işleri verilmêr.

IV. MULTİ/ARA-TRANSDİŞTİPLİNALI YAKLAŞIM

Transdiştiplinalı yaklaşım, ani teklif eder kurikulum, uygulanêr «Üüretim -2020» strategiyasının:

- 📁 Strategiyalı doorultmak: «Üüretimi aktiv vatandaşın yaşamasına ilgili duruma getirmesi hem ii başarılar»;
- 📁 Önemni işlem: «Kurikulumnarın kurulması öncä universitet üüretimine deyni, ki göstermää önemni pozitişyayı kabul edilmiş kompetenşiyalara hem üürenicidä merkezlemäk».

Transdiştiplinalı çalışmak integrir yaklaşımınnan läüzüm üürenicileri cümnä dünnenin problemalarına üüretim situaşiyaların yardımınnan meraklandırsın, angılarından isteniler onnarın kazanılmış okul predmetlerin üürenilmesinde kompetenşiyalarını kullanmaa, hem da onnarın kendi üüretmäk hem yaşamak denemesi.

Multi/ara hem transdiştiplinar uroklarda läüzüm kompleksli yaklaşım üürenmäk programasına olsun. Multi/ara hem transdiştiplinar meropriyatıyalar üürenmäk yılın çeketmesinde hazırlanêrlar, nicä uzun zamana didaktika plannamasında.

Bunun için teklif ederiz:

- ❑ Üürenmäk yılın uzunnuunda 1-2 proekt başka predmetlärlän geçirmää;
- ❑ klasta cümnä urokları geçirmää deyni, öbür predmetleri götürän 2-3 üürediciyi teklif etmää;
- ❑ herbir üüredici var nicä multi /ara hem transdiştiplinar meropriyatıyaları yılın uzunnuunda yada sestrada geçirmää PK administraşiyasının kayıllınnan;
- ❑ multi /ara hem transdiştiplinar urokların temaları mutlaka üürenmäk progamasının içindeliinä temellenerläer;
- ❑ multi /ara hem transdiştiplinar meropriyatıyalar var nicä geçirilsn herbir urokta ayırı, kendi diştiplinada, kabledip cümnä produktunu;

Transdisiplinalı çalışmak lâazım uşaklara şennik, meraklı hem ihlamnı denemäk getirsin. Üüredicilär kabledelär hep o vakıt en uygun şartları yaratıcılää uşakları üüretmää üürenmää deyni, çalışmaa, işbirliktä olmaa, kısmetli olmaa.

Transdisiplinalı çalışmak taa çok kerä gerçekleştiriler büyük hem yada küçük grupalarda, ki işbirliinä yardım eder, ama diil konkurenşiyaya. Üüretim strategiyaları lâazım uşakların aktiv pay almasını garantilesinnär, ani çalışmak üüretim printipinä, real neetlän temellener, herbir uşaan en üüsek intelekt tipinä, onnarın herbirinin yaşamak denemesinin kullanmasına da temellener.

Birleşik integrir çalışmasında herbir transdisiplinar günün uzunnuunda isteniler uygun yaklaşımnaı, angıları üürenicileri çekerlär pozitiv işbirliinä, motivaşiyaya hem onnarın kişilik oluşturmak profesinä, üüretim türlü tiplerin elementlerini kullanarak.

V. ÜÜRENMÄK KİYATLARI

Gagauz dili hem literatura uroklarını götürärkän, mutlak lâazım üürenmäk kiyatlarını kullanmaa, angılarını Üüretmäk Bakannı kaaviletti.

Başlankı klaslar

- 📖 Stoletnäya Anna, Çimpoş - Belançuk İulia. Bukvalık Gagauz dili hem literatura: 1 klas. Ştiința, 2019.
- 📖 Stoletnäya Anna, Kılçık Ekaterina. Gagauz dili hem literatura: 2 klas. Ştiința, 2018.
- 📖 Vasilioglu K., Stoletnäya A. Ana dili hem literatura okumakları: 3 klas. Chişinău, Ştiința, 2016.
- 📖 Vasilioglu K., Stoletnäya A. Ana dili hem literatura okumakları: 4 klas. Ştiința, 2017.

Gimnaziya klasları

- 📖 Bankova İ.D., Baboglu İ.İ., Stoletneaia A.İ., Vasilioglu K.K., Baboglu N.İ. Gagauz dili hem literatura okumakları: 5 klas. Ştiința, 2015.
- 📖 Bankova İ.D., Baboglu İ.İ., Stoletneaia A.İ., Vasilioglu K.K., Baboglu N.İ. Gagauz dili hem literatura okumakları: 6 klas. Ştiința, 2017.
- 📖 Bankova İ.D., Stoletneaia A.İ., Baboglu İ.İ., Vasilioglu K.K., Baboglu N.İ. Gagauz dili hem literatura okumakları: 7 klas. Ştiința, 2018.
- 📖 Bankova İ.D., Stoletnäya A.İ., Vasilioglu K.K., Baboglu İ.İ., Baboglu N.İ. Gagauz dili hem literatura: 8 klas. Ştiința, 2019.
- 📖 Bankova İ.D., Baboglu İ.İ., Stoletnäya A.İ., Vasilioglu K.K., Baboglu N.İ. Gagauz dili hem literatura: 9 klas. Ştiința, 2016.

DANIELA TÎRSÎNĂ, consultant prinçipal, DÎG, MEC

JECOVA MARIA, I-inci didaktika uuru,

PK TL «N. Tretyakov», mun. Komrat

YANCIOGLO EVGHENIA, I-inci didaktika uuru,

PK TL «D. Karaçoban», mun. Komrat

CHIOROGLU NADEJDA, I -inci didaktika uuru,

PK TL «M. Guboglu», mun. Çadır-Lunga